

Verkiezingsprogramma

2026-2030

‘Amsterdam:
Stad van radicale
volwaardigheid’

Colofon

© Dit is een uitgave van Cliëntenbelang Amsterdam
Niets hieruit kan gepubliceerd worden zonder onze toestemming.

Vormgeving Exoo grafisch bureau

Inhoudsopgave

Verkiezingsprogramma 2026-2030

‘Amsterdam: Stad van radicale volwaardigheid’

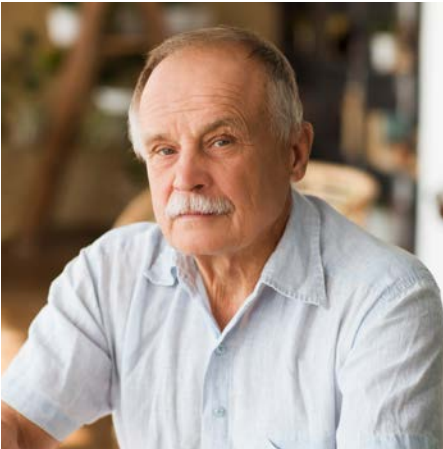
1 Amsterdam kan zo veel beter	5
2 Onze visie op 2030: Een pamflet	11
3 Hoe gaan we daar komen?	13
1 Wonen	13
2 Toegankelijkheid en mobiliteit	14
3 Zorg en welzijn	15
4 Jeugd en passend onderwijs	16
5 Mentale gezondheid	18
6 Verkiezingen	19
7 Financiële paragraaf	20

Ava (35 jaar)

Nicky (24 jaar)

Teun (78 jaar)

Michelle (45 jaar)

1 Amsterdam kan zo veel beter

“Een Amsterdam voor iedereen.” Een prachtig streven, maar helaas is dit voor veel Amsterdammers niet de dagelijkse realiteit. Voor Amsterdammers met een beperking is volwaardig meedoen niet vanzelfsprekend. In een stad waar men de mond vol heeft van diversiteit en inclusie worden mensen nog dagelijks weggezet, uitgesloten en gediscrimineerd. Niet alleen direct door stadgenoten, maar ook door gemeente, instanties en andere systeempartijen.

Amsterdammers in de knel

De cijfers liegen er niet om. In Amsterdam heeft 1 op 3 volwassen mensen een beperking, aandoening of chronische ziekte.¹ Ruim 1 op de 10 Amsterdamse jongeren maakt gebruik van de jeugdzorg. 1 op de 4 Amsterdammers verleent langdurig mantelzorg, waarvan ruim 24.000 zwaarbelast zijn.² De mentale gezondheid van Amsterdammers is de laatste jaren enorm verslechterd. Bijna de helft van onze inwoners geeft aan soms of voortdurend neerslachtig of somber te zijn.³ In kwetsbare buurten liggen deze cijfers nog vele malen hoger, zoals in stadsdelen Zuidoost en Noord waar 18% van de inwoners ernstig eenzaam is, in vergelijking met 7% in Centrum. Mede door de hoge kosten, mijden 1 op de 5 mensen in Nederland zorg.⁴ Ook voelde 1 op de 3 mensen met een beperking zich in 2020 gediscrimineerd.⁵

Ava, Nikki, Teun en Michelle

Wij staan in nauw contact met Amsterdammers met een lichamelijke of psychische beperking, een chronische ziekte, ouderen en mantelzorgers. Om ze goed te betrekken bij beleidsbeïnvloeding en belangenbehartiging, hebben we persona's ontwikkeld. Deze beelden goed de gedeelde ervaringen uit. Zo is er Ava, een dertiger van kleur die in een rolstoel zit; Nikki, een nonbinaire twintiger met mentale problemen; Teun, een witte zeventiger met afnemende vitaliteit en Michelle, een 45-jarige mantelzorger voor haar dochter.

In onze mooie stad wonen mensen zoals Ava, Nikki, Teun en Michelle, die allemaal moeite hebben om volwaardig mee te doen. Ze kunnen niet vrij reizen

---

1 O&S 2024.

2 Zwaarbelaste mantelzorgers zijn vaak 20 uur per week kwijt aan zorg verlenen, wat grote druk legt op eigen werk en gezin, CBS 2020.

3 O&S 2022.

4 <https://www.patientenfederatie.nl/actueel/nieuws/onderzoek-patientenfederatie-1-op-de-5-patienten-mijdt-zorg-door-kosten>

5 <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2020/04/02/ervaren-discriminatie-in-nederland-ii>, pag. 42.

in de stad, hebben geen toegang tot alle gebouwen, kunnen geen passend werk vinden, vereenzamen of wachten hopeloos lang op noodzakelijke zorg en ondersteuning. Dit moet beter en anders kunnen!

Naleving VN-Verdrag Handicap moet veel beter

En dat het veel beter moet vinden de Verenigde Naties (VN) ook. Onlangs kwam er forse kritiek vanuit het VN-Comité tijdens een hoorzitting in Geneve. Nederland heeft in 2016 het VN-Verdrag Handicap ondertekend maar voert het niet goed uit. Sterker nog, het gaat steeds slechter met de naleving van het verdrag. Een belangrijke reden hiervoor is dat het Rijk veel taken op het bordje van de gemeenten heeft gegooid, zonder voldoende middelen en zonder sturing op kwaliteit. Dit heeft tot onoverbrugbare en onuitlegbare verschillen tussen gemeenten geleid en de gezondheidsverschillen binnen gemeenten vaak vergroot.

De gemeente waar je wieg (of bed) staat bepaalt de mate van zorg en ondersteuning die je krijgt. Mensen zijn niet vrij om te gaan wonen waar ze willen, maar worden weggestopt in instellingen. Leerlingen die in de buurt naar een passende school willen, worden in busjes vervoerd naar het speciaal onderwijs. In plaats van na schooltijd lekker buiten te spelen met hun vrienden, wacht hen een lange busrit. Nederland kreeg een flinke tik op de vingers en moet wetten en regels meer in lijn brengen met het VN-Verdrag Handicap.

Met ons eerste eigen verkiezingsprogramma hopen wij onze stad al een stukje de goede richting te wijzen. Wij hopen politieke partijen en het toekomstig stadsbestuur te inspireren. Zodat in 2030 Amsterdam een inclusieve stad is waarin Ava, Teun, Nikki, Michelle, en alle andere mensen volwaardig kunnen meedoen.

Amsterdam sluit mensen uit

Op dit moment draaien niet alle Amsterdammers gelijkwaardig mee. Amsterdammers met een beperking of een ziekte, ouderen en mantelzorgers worden te vaak uitgesloten. Voor Ava - die afhankelijk is van haar rolstoel - is reizen dagelijks een uitdaging omdat de liften op de stations stuk zijn, bussen niet rijden en een overstap niet mogelijk is omdat de halte nog niet toegankelijk is gemaakt. De stad wordt steeds minder bereikbaar voor mensen die om medische redenen een auto nodig hebben. De drukte op de fietspaden is extra merkbaar voor degenen die een aangepaste fiets gebruiken en oversteken is gevaarlijk. De stoep lijkt steeds minder ingericht voor voetgangers met een beperking door de vele obstakels. Het openbaar vervoer is lang niet zo openbaar toegankelijk als we met elkaar zouden willen en het 'doelgroepenvervoer' is versnipperd.

Ook veel voorzieningen in onze stad zijn niet toegankelijk voor deze groepen Amsterdammers. Winkels en restaurants zijn vaak bij de ingang al niet ingericht voor mensen met een fysieke beperking of er ontbreken geschikte toiletten. Een rustige plek en een prikkelvrije beleving is lang niet altijd mogelijk in onze drukke stad voor mensen die kampen met hun mentale gezondheid, zoals Nikki. Er zijn prachtige voorbeelden in de stad, zoals het Rijksmuseum dat een prikkelvrije avondopenstelling biedt, maar het blijven uitzonderingen in plaats van regel.

Daarnaast ervaren veel Amsterdammers met een zichtbare of onzichtbare handicap discriminatie en vooroordelen. In onze stad met de vele hoogopgeleide en jonge inwoners voelen mensen met een licht verstandelijke beperking zich vaak buitengesloten. Zij willen graag volwaardig meedoen, net als ieder ander, maar kunnen dit vaak niet omdat de regels en systemen niet op hen zijn ingericht en informatie vaak heel ingewikkeld is. Ook voor ouderen, zoals Teun, die vanaf een bepaalde leeftijd moeite krijgen om hun eigen zaken te organiseren, is de stad niet erg welkom. Bovendien hebben mensen met een praktische opleiding, armoedeproblematiek en/of migratieachtergrond nog meer moeite om mee te doen. Dit vraagt om maatwerk en oog voor verschillende behoeften.

In Amsterdam moet iedereen erbij horen en kunnen meedoen.

Amsterdam heeft nog geen plek voor iedereen

Amsterdam verandert. Dat betekent dat beleid en ambities mee moeten veranderen. Amsterdammers worden steeds ouder. We zien steeds meer mensen met onbegrepen gedrag. De wachtlijsten voor wonen met zorg nemen alsmaar toe. Daar is onze stad echter nog niet op voorbereid. Ruim 123.000 Amsterdamse 65-plussers, zoals Teun wonen in een voor hen niet-geschikte woning en kunnen geen kant op.⁶ Jongeren met een beperking kunnen geen woonruimte vinden.

Er moeten meer geschikte seniorenwoningen en rolstoelwoningen worden bijgebouwd en aangepast, maar helaas gebeurt dit echt onvoldoende. Langer thuis wonen klinkt mooi, maar vraagt ook iets van onze stad. De randvoorwaarden, zoals huishoudelijke hulp, dagbesteding, goede individuele begeleiding, de juiste hulpmiddelen en woningaanpassingen zijn vaak niet op orde.

De vergrijzing zal ook een nog grotere druk leggen op onze Wmo-voorzieningen. Maar juist door goede Wmo-voorzieningen kunnen mensen fatsoenlijk thuis blijven wonen en meedoen in onze samenleving. Hier moet dan ook niet op bezuinigd worden, maar juist in geïnvesteerd.

---

6 Factsheet Ouderen in Amsterdam 2024.

Dé Amsterdammer bestaat niet, dé Amsterdammer met een ziekte of beperking ook niet. Er wordt nog veel te vaak over Amsterdammers gesproken in plaats van met hen en er is vaak nog veel te weinig ook voor verschillen tussen inwoners. We moeten die systeemwereld openbreken en de leefwereld van mensen centraal stellen. Alleen dan kunnen we de toenemende ongelijkheid in gezondheid en welzijn in Amsterdam ombuigen. Weg met alle wetten, schotten, domeinen en gesloten financiële potjes. Echte samenwerking tussen beleid en uitvoering, gemeente, maatschappelijke partners, zorgaanbieders en de Amsterdammers is nodig om een stad te creëren waarin voor iedereen een plekje is.

Amsterdammers krijgen geen passende zorg en ondersteuning

Op het gebied van de zorg en ondersteuning gaat het niet goed in Amsterdam. We hebben prachtige relevante zorginstellingen in onze stad, maar de wachtlijsten zijn enorm lang. Passend onderwijs is vaak niet passend genoeg, waardoor steeds meer kinderen en jongeren thuis komen te zitten. En mensen die zorg nodig hebben, krijgen dit lang niet altijd of niet in voldoende mate. “Er is schaarste,” wordt er in het stadhuis geroepen. Er is niet genoeg geld en personeel om aan de groeiende zorgvraag te voldoen. En dus worden budgetplafonds ingesteld en worden mensen tegen elkaar uitgespeeld. Individuele rechten worden uitgewisseld tegen collectieve noden, maar die individuele rechten zijn er niet voor niets. Mensen hebben goede zorg nodig.

Amsterdam kent een tekort aan zorgpersoneel, en een overschot aan zorgbureaucratie. De paarse krokodillen zwemmen door de Amsterdamse grachten. Mensen met een levenslange en levensbrede beperking moeten steeds weer opnieuw bewijzen dat zij noodzakelijke zorg nodig hebben. Zo is Michelle uren per week bezig om de juiste hulpmiddelen voor haar dochter te krijgen. Er gaat veel geld verloren aan tijdrovende en belastende indicatie- en klachtenprocedures. Mensen die de taal niet of minder machtig zijn raken helemaal verdwaald in het doolhof van complexe bureaucratie regeltjes. De regels zijn vaak leidend en menselijk maatwerk ontbreekt. Geld dat bestemd is om goede zorg te verlenen wordt gebruikt voor accountantskantoren, juristen en economen die druk bezig zijn met aanbestedingen en marktwerking. Goedbedoelende zorgmedewerkers zijn hier regelmatig de dupe van en verlaten het beroep, terwijl zij juist zo hard nodig zijn.

Daarbij kunnen steeds meer mensen de zorgkosten niet meer betalen met als gevolg dat de meest kwetsbaren zorg gaan mijden. In de mondzorg zien we dat veel gebeuren, met als risico dat de medische problemen alleen maar groter

worden en de zorgvraag daarmee ook. Daarvoor betalen we met zijn allen later de rekening.

Het roer moet om in Amsterdam. Schaarste is relatief. We moeten juist extra geld besteden aan preventie in brede zin. Er is genoeg voor iedereen, als we maar 'ongelijk' durven te investeren en anders durven te delen.

Verkiezingen voor iedereen

Op de korte termijn moet Amsterdam eerst stappen zetten om verkiezingen voor iedereen toegankelijk te maken. Voor zowel het 'passief', als het 'actief' kiesrecht zijn nog veel hindernissen voor Amsterdammers met een beperking. Het passief kiesrecht betekent verkozen worden als volksvertegenwoordiger. De representatie van deze grote groep Amsterdammers in politieke partijen en de gemeenteraad kan nog zoveel beter. Van de circa 12.000 volksvertegenwoordigers en bestuurders heeft nog geen 0,5% een structurele functionele beperking in Nederland.⁷ Los van de fysieke toegankelijkheid van de gemeenteraad, speelt ook de sociale en financiële toegankelijkheid een grote rol voor deze groepen.

Het 'actief' kiesrecht is het stemmen tijdens verkiezingen. Alhoewel stappen zijn gezet bij het beter toegankelijk maken van Amsterdamse stembureaus, is nog veel meer inspanning nodig. Elke Amsterdammer moet zijn kiesrecht kunnen uitoefenen en de overheid moet daarbij ondersteunen.

Op naar 2030

Met dit verkiezingsprogramma helpen wij graag mee om met oplossingen te komen voor de bovenstaande uitdagingen. Een programma waarin we uitgaan van de kracht van Amsterdammers en van onze stad. Waarin de inwoner centraal staat – ongeacht welke beperking, leeftijd, sociaaleconomische positie of culturele achtergrond deze inwoner heeft. Een programma waarmee iedereen volwaardig kan meedoen. Dit programma is geen blauwdruk over hoe de samenleving eruit moet te zien. Het is aan politici om een toekomstbeeld te schetsen. Wel is het een oproep om die toekomst te maken samen met de mensen in onze stad, ook mensen die niet van zich laten horen. Niet praten over ons, maar met ons.

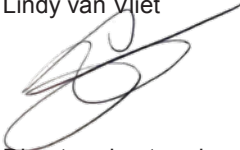
Wij dagen de politici uit om na te denken over de toekomst van onze stad. Welk perspectief heeft u voor de jongeren, ouderen en mensen met een beperking of

---

7 <https://www.politiekeamtsdragers.nl/ambt-in-praktijk/inclusief-en-divers-bestuur/actieplan-politieke-amtsdragers-met-een-beperking>.

ziekte in onze stad die net wat extra hulp nodig hebben? Bent u met hen in gesprek om uw eigen aannames te toetsen en uzelf te bevragen? Om u op gang te helpen, schetsen wij een perspectief, onze toekomstvisie voor de stad. We komen met inhoudelijke voorstellen en geven u een investeringsagenda mee. Op deze manier gaan we voor een Amsterdam in 2030 voor iedereen.

Lindy van Vliet

Directeur-bestuurder
Cliëntenbelang Amsterdam

2 Onze visie op 2030: Een pamflet

In 2030 is Amsterdam een stad van radicale volwaardigheid, waar

1 ... geen enkele plek is voor discriminatie en uitsluiting, maar een stad waar je gewoon kunt gaan, staan en rollen waar je wil.

Amsterdam is een stad waar iedereen welkom is, ook mensen met een chronische ziekte of beperking. Mensen leven samen, helpen en ontmoeten elkaar in de speeltuin, op het schoolplein, in het uitgangseven. Alle fysieke, sociale en financiële barrières zijn weggenomen waardoor mensen erbij horen en volwaardig mee kunnen doen. De openbare ruimte is volledig toegankelijk en onze gebouwen, scholen en openbaar vervoer sluiten niemand buiten.

- In 2030 vieren we jaarlijks Handicap Pride en creëren we bewustwording voor de inclusie van mensen met een beperking.
- In 2030 zijn de openbare ruimte, gebouwen, scholen en voorzieningen in Amsterdam toegankelijk voor iedereen en hebben mensen met een beperking een persoonlijk mobiliteitsbudget.
- In 2030 is er een Convenant Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, zodat meer ondernemers een bijdrage leveren aan inclusiviteit en toegankelijkheid.

2 ... er voor iedereen gewoon een plek in buurt en beleid is.

Er zijn in elke buurt voldoende geschikte en aangepaste woningen voor ouderen en (jonge) mensen met een beperking. Hun sociale netwerk en de juiste voorzieningen zijn met de rollator, rolstoel, fiets of goed (openbaar) vervoer te bereiken. Inclusief gemeentelijk beleid en uitvoering is de norm en geen document verlaat de Stopera zonder ervaringsdeskundigen te betrekken.

- In 2030 wordt al het gemeentelijk beleid samen met ervaringsdeskundigen ontwikkeld en in de uitvoering getoetst.
- In 2030 voert elk stadsdeel een eigen inclusieagenda uit en wordt er gehandhaafd wanneer deze in het gedrang komt.
- In 2030 zijn er voldoende toegankelijke en aangepaste woningen voor mensen met een chronische ziekte of beperking.

3 ... de systemen niet piepen en kraken, maar Amsterdammers gewoon kunnen rekenen op passende hulp en menselijk maatwerk.

Amsterdam is een stad waar mensen met een hulpvraag als mens gezien worden en de juiste zorg en ondersteuning krijgen die zij nodig hebben. Er zijn geen wachtlijsten, budgetplafonds, belastende indicatieprocedures of onnodige bureaucratie, maar maatwerk is de norm. Jongeren kunnen rekenen op passend onderwijs en mantelzorgers krijgen de juiste ondersteuning. Er wordt net zoveel geld geïnvesteerd in preventie als in de zorg.

- In 2030 zijn alle wetten, regels en aanvraagprocedures voor zorg, ondersteuning en voorzieningen voor iedereen duidelijk en toegankelijk en staan vertrouwen en menselijk maatwerk centraal.
- In 2030 zijn alle wachtlijsten weggewerkt en is er voor elke jonge en oude Amsterdammer passende zorg en ondersteuning beschikbaar.
- In 2030 staat preventie centraal en wordt met een preventieve en collectieve aanpak bekeken wat jongeren, gezinnen en mensen nodig hebben.

3 Hoe gaan we daar komen?

1 Wonen

In 2030 zijn er voldoende toegankelijke en aangepaste woningen voor mensen met een chronische ziekte of beperking, want een passende en prettige woning is de basis voor meedoen. Dit vraagt om duidelijke sturing en regie vanuit de gemeente en concrete prestatieafspraken. Goede samenwerking tussen gemeente, corporaties, ontwikkelaars, belangenorganisaties en andere relevante partijen in het wonen en zorgdomein is essentieel.

- 1.1 Maak aanvullende maatschappelijke **prestatieafspraken** met corporaties en andere verhuurders voor speciale doelgroepen: seniorenwoningen, rolstoelwoningen, mantelzorgwoningen, intergenerationele huisvesting en wonen met zorg of begeleiding.
- 1.2 Ouderenwoningen zijn essentieel voor de doorstroming. Bouw daarom minimaal **30% van alle woningen geschikt voor ouderen**, en in gebieden met veel winkels en voorzieningen minstens 40%.
- 1.3 Bouw **voldoende rolstoelwoningen**. Gezien de huidige achterstand op beschikbare rolstoelwoningen en vanwege de vergrijzing is realisatie van tenminste 50 rolstoelgeschikte woningen per jaar noodzakelijk.
- 1.4 Pas maatwerk toe met de **kostendelersnorm**: Als (tijdelijk) samenwonen de beste oplossing voor zorg en ondersteuning is, moet dat niet financieel worden afgestraft.
- 1.5 Maak bij nieuwbouw gebruik van de **Leidraad Toegankelijk Bouwen** en kennis op dit gebied. Op deze manier speelt de hele bouwketen vanaf het Plan van Eisen in op op passende huisvesting ten behoeve van alle mensen ook lichamelijke of zintuigelijke beperking, of een psychische kwetsbaarheid.
- 1.6 **Versoepel de regels voor mantelzorgers** zodat ze makkelijker kunnen inwonen bij de naaste voor wie zij zorgen. En desgewenst daar na overlijden kunnen blijven wonen.
- 1.7 Bied meer maatwerk in woningaanpassingen, mogelijk in combinatie met verduurzaming zodat mensen langer thuis kunnen blijven wonen.
- 1.8 Sloop geen woningaanpassingen uit vrijgekomen woningen. Maar **geef aangepaste woningen een speciaal label**, zodat deze aan de voorraad toegankelijke woningen worden toegevoegd.
- 1.9 Maak afspraken met corporaties en verhuurders over **preventieve en collectieve aanpassingen** van woningen in de bestaande voorraad in complexen waar veel senioren wonen, zodat zij langer thuis kunnen blijven wonen.

2 Toegankelijkheid en mobiliteit

In 2030 kan en durft iedereen zelfstandig te bewegen en de reizen in de stad. Nu durven veel mensen de stad niet meer in, omdat het te druk en onveilig voelt. Of het is onzeker of ze hun bestemming wel kunnen bereiken. Het openbaar vervoer in Amsterdam functioneert voor mensen met een beperking onvoldoende: te veel overstappen, kapotte liften en haltes die niet goed bereikbaar zijn. Daar wordt aan gewerkt, maar de ambities moeten omhoog. In het bijzonder voor voetgangers mensen met dementie, neurodegeneratie, een beperking of een chronische ziekte.

- 2.1 Amsterdammers organiseren jaarlijks een Handicap Pride om zichtbaarheid en bewustwording te creëren voor de inclusie van mensen met een beperking of chronische ziekte.
- 2.2 De openbare ruimte is van alle Amsterdammers, dus ook voetgangers. **Verbeter en investeer in de fysieke en sociale toegankelijkheid van de openbare ruimte.**
- 2.3 Lanceer een **proefproject Radicale Toegankelijkheid** in een drukke buurt. Een aantal weken lang zijn bijvoorbeeld handhavers en fietscoaches permanent aanwezig om de toegankelijkheid van de openbare orde voortdurend te beschermen. Bind de strijd aan met foutgeparkeerde fietsen op blindegeleidelijnen, overwoekerde geveltuinen en de wildgroei aan reclameborden. Ga bovendien het gesprek aan met bewoners en ondernemers om draagvlak, bewustzijn en betrokkenheid te vergroten.
- 2.4 Zorg voor **voorzieningen binnen 'het rollatorbereik'** van 500 meter. Dus onder meer buurtteams, groenvoorzieningen, parkeerplaatsen, bankjes, bus- en tramhaltes, supermarkten, zorg en welzijn en sportaanbod op korte afstand voor alle Amsterdammers.
- 2.5 Bied meer vrijheid en maatwerk in de keuze voor vervoersmiddelen, zoals een **persoonlijk mobiliteitsbudget**, dat naar eigen voorkeur uitgegeven kan worden. Aanvullend Openbaar Vervoer is namelijk niet altijd passend. Daarnaast hebben mensen soms meerdere hulpmiddelen nodig om volwaardig te kunnen meedoen.
- 2.6 Creëer **Rustige Routes** door de drukke delen van de stad, waar je wat langzamer fietst en rijdt, zodat alle Amsterdammers zich veilig voelen op het fietspad.
- 2.7 **Eén lift is geen lift.** Op belangrijke locaties, zoals ov-knooppunten en gemeentelijke gebouwen moeten minstens 2 liften aanwezig zijn, mocht één lift uitvallen. Repareer kapotte liften binnen 2 uur.
- 2.8 In Amsterdam is slechts één **Changing Places Toilet**. Dit is een liggende toilet- en verzorgingsvoorziening voor mensen met een ernstige handicap.

Geef als gemeente het goede voorbeeld en open op de Stopera en elk stadsdeelkantoor een Changing Places Toilet.

- 2.9 Zorg voor **inclusieagenda's op stadsdeelniveau**, zodat het VN-verdrag Handicap aansluit bij de behoeften in de buurt en handhaaf wanneer deze in het gedrang komt. Denk aan thema's zoals 'hindernissen wegnemen', 'beheer en handhaving' en 'bewustwording en budget voor lokale ervaringsdeskundigheid'.
- 2.10 Zorg voor **speciale parkeerplekken voor aangepaste fietsen** dicht bij ingangen van voorzieningen. Sommige mensen met een beperking kunnen namelijk goed fietsen, maar niet ver lopen.
- 2.11 Het dagelijks leven speelt zich ook af in commerciële ruimten, zoals supermarkten, winkels en horeca. Sluit met hen een **Convenant Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen** over toegankelijkheid en inclusie. Afgesproken kan worden deze plekken inclusiever te maken door personeel te trainen, toegankelijkheid te verbeteren en meer naar elkaar te laten omkijken. Ontwikkel een keurmerk om ze te stimuleren.

3 Zorg en welzijn

In 2023 maakten 67.000 Amsterdammers gebruik van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Tot en met 2028 zal dit waarschijnlijk met 37% toenemen, mede vanwege de vergrijzing.⁸ En daar is het zorgstelsel niet op ingericht. Door lange wachtlijsten, onnodige bureaucratie, krappe budgetten en een tekort aan personeel krijgen mensen niet wat ze nodig hebben. De vergrijzing mag ook niet ten koste gaan van budgetten van mensen met een andere zorgvraag.

Het beleid gaat uit van wantrouwen in plaats van vertrouwen. De menselijke maat ontbreekt. Dat moet andersom. De zorg moet gaan over mensen en niet over producten. In 2030 moet elke Amsterdammer de zorg en ondersteuning krijgen die deze nodig heeft.

- 3.1 Betrek ervaringsdeskundigen niet alleen aan de voorkant bij het maken van beleid, maar ook doorlopend bij de monitoring van de uitvoering. Met signalen en ervaringen uit de praktijk wordt de **uitvoeringspraktijk en het beleid verbeterd**.
- 3.2 Vermijd onnodige bureaucratie en zorg dat **maatwerk en vertrouwen centraal** staan, zodat mensen krijgen wat ze daadwerkelijke nodig hebben aan hulp en ondersteuning.

---

8 Gemeente Amsterdam, Toekomst Hulp bij huishouden in Amsterdam 2025.

- 3.3 Maak in de Wmo een **onderscheid tussen ouderen en mensen met een levenslange en levensbrede beperking**. Maak voor de laatste groep, die vaak een complexe hulpvraag heeft, een aparte aanpak die recht doet aan wat zij in het dagelijks leven nodig heeft aan hulpmiddelen en zorg en ondersteuning.
- 3.4 Werk aan **preventieve en collectieve oplossingen** voor ouderen, naast individuele maatwerkvoorzieningen uit de Wmo. Bijvoorbeeld rondom de inkoop van zorg, de plaatsing van gezamenlijke (trap)liften en het aanbod van deelscootmobielen.
- 3.5 **Versimpel de taal van brieven en formulieren** (B1) en pas alle aanvraagprocedures en activiteiten aan, zodat het voor iedereen helder en toegankelijk is en makkelijk zelfstandig aangevraagd kan worden.
- 3.6 Zorg voor voldoende **analoge alternatieven**, zoals telefoon en fysiek contact, voor mensen die moeite hebben met de digitalisering van (zorg)processen.
- 3.7 Niet alle mantelzorgers zijn goed in beeld. **Zet daarom in op goede mantelzorgondersteuning**, met speciale aandacht voor onder andere jonge mantelzorgers van 0 tot 13 jaar, tienermantelzorgers, mantelzorgers uit minderheidsgroepen (onder andere lhbtqia+- en migrantengroepen) en brusjes (broertjes en zusjes van een kind met een grote zorgvraag).
- 3.8 **Breid de gemeentelijke zorgpolis uit**, met in ieder geval een dekking voor mondzorg, fysiotherapie en ergotherapie zodat de medische zorg ook voor mensen met een laag inkomen toegankelijk blijft.
- 3.9 **Verhoog structureel het budget voor de Wmo met 20%** om ook in de toekomst hulp en ondersteuning uit de Wmo te kunnen bieden, zoals huishoudelijke hulp en aanvullende individuele ondersteuning. **Schaf de budgetplafonds af** om de wachtlijsten bij deze voorzieningen weg te werken.
- 3.10 Om Amsterdammers goed bij te staan, wachtlijsten te voorkomen en in de haarvaten van de stad te zijn, moet geïnvesteerd worden in **meer spreekuren met onafhankelijke cliëntondersteuners**. Het liefst op locatie in de buurt.

4 Jeugd en passend onderwijs

In 2030 moet er voor elk kind, ook kinderen met zeer complexe hulpvragen, een passende plek op school beschikbaar zijn en de juiste zorg en ondersteuning.¹¹ procent van de jongeren zit in de jeugdzorg. Bovendien blijkt uit recente cijfers dat er zeker 222 Amsterdamse jongeren thuiszitten, omdat het onderwijs voor hen niet passend is.⁹ Kinderen hebben niet alleen een leerplicht, maar vooral een leerrecht. Daarom moet het passend onderwijs verbeteren en de jeugdhulp zo ingericht worden dat deze aansluit bij de behoefte van het kind en het gezin.

9 https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/14310090/1/Bijlage+1_+Jaarverslag+Leerplicht+2022-2023+zonder+opmaak

Vooroordelen en het uit elkaar drijven hebben grote invloed op jongeren, hun zelfbeeld, beeld van de wereld en positie ten opzichte van elkaar. Bewustwording is voor deze groep erg belangrijk.

- 4.1 Zorg voor een **soepeler en veel eerdere overgang van 16- naar 18+** door de jeugdhulp en de Wmo beter op elkaar te laten aansluiten..
- 4.2 **Creëer bewustwording** onder jongeren over het belang van inclusie met een ziekte of (onzichtbare) beperking. Er zijn prachtige voorbeelden op scholen over inclusie van lhbtqia+-jongeren, zoals de Paarse Vrijdag.
- 4.3 Maak alle **schoolgebouwen, schoolpleinen en speeltuinen fysiek toegankelijk**. Geen enkel kind mag worden geweigerd op een school alleen om een gebrek aan fysieke toegankelijkheid. Stel als gemeente duidelijke toegankelijkheidseisen aan (nieuwe) scholen.
- 4.4 Neem **het belang van het kind als uitgangspunt** bij hulp in gezin en bekijk wat het gezin als systeem daaromheen nodig heeft. Dit vraagt om goede aansluiting en ontschotting tussen (passend) onderwijs, jeugdhulp, Wmo, Participatiewet en de Zorgverzekeringswet. En daarnaast bewustwording bij professionals dat ouders en kind onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.
- 4.5 Stel **preventie en maatwerk** centraal in het bieden van jeugdhulp. Wat heeft het kind nodig en wat heeft het gezin als geheel nodig waarvan dit kind onderdeel uitmaakt.
- 4.6 De GGD heeft **als toezichthouder een onafhankelijke positie** nodig van waaruit ze toezicht kan houden op uitvoerende organisaties, zoals de Ombudsman Metropool Amsterdam en de Amsterdamse Rekenkamer dat ook hebben. Draag hier zorg voor.
- 4.7 Zet als gemeente en samenwerkingsverbanden samen met jongeren in op **versterking en uitbreiding van het takenpakket van het leerlingsteunpunt** naar ook individuele ondersteuningsvragen. Stel extra geld beschikbaar voor clientondersteuning jeugd.
- 4.8 Zorg voor mentaal en fysiek toegankelijk voortgezet onderwijs, waar leerlingen zich prettig kunnen voelen en aandacht is voor **mentale veiligheid**.
- 4.9 **Schaf budgetplafonds af en pak de wachtlijsten aan** voor kinderen met intensieve zorg en complexe ondersteuningsvraag die niet naar het regulier onderwijs kunnen.
- 4.10 Zorg als gemeente, samen met de samenwerkingsverbanden, dat de kinderen die **echt passend onderwijs nodig hebben**, dit ook daadwerkelijk krijgen.

5 Mentale gezondheid

In onze stad woont een grote en zeer diverse groep mensen met een psychische beperking of mentale problemen. Dit gaat om Amsterdammers met een licht verstandelijke beperking (lvb), GGz-problematiek en/of de groep met onbegrepen gedrag. Deze laatste groep wordt alleen maar groter. Het zorgaanbod voor deze mensen blijft achter en het systeem sluit niet aan op hun behoeften. De wachttijden voor ambulante en specialistische hulp zijn enorm lang en er is een groot tekort aan plekken voor begeleid wonen.

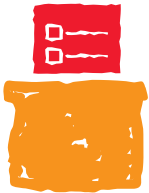
De afgelopen jaren zien we een toename van incidenten en meldingen van onbegrepen gedrag, maar de politie op straat en andere professionals weten er vaak geen raad mee. Angst en vooroordelen (stigmatisering) staat goede hulp en begeleiding in de weg. Het gaat niet alleen om mensen met ernstige psychische problematiek. Het gaat ook om jongeren, daklozen, ouderen met dementie die net als ieder ander op een bepaald moment onbegrepen gedrag kunnen gaan vertonen. Dat vraagt inzet van alle Amsterdammers.

- 5.1 Schaf de budgetplafonds af en werk de lange wachtlijsten weg om risico op verergering van mentale problemen te voorkomen. Bied tijdelijk **passende overbruggingszorg** voor mensen op de wachtlijst voor gemeentelijke ondersteuning.
- 5.2 Stigmatisering staat passende hulp en ondersteuning in de weg. Zorg door middel van een **brede campagne** dat er veel meer kennis en bewustwording komt over mentale gezondheid en onbegrepen gedrag (ook dementie) bij scholen, uitvoerende professionals, beleidsmakers en Amsterdammers zelf. Bied Amsterdammers concrete handvatten hoe hiermee om te gaan.
- 5.3 Zorg dat het **aanbod in de GGz en de verslavingszorg beter op elkaar aansluiten** en dat professionals veel meer gaan samenwerken om te voorkomen dat mensen van het kastje naar de muur gestuurd worden
- 5.4 Maak onzichtbare beperkingen zichtbaar en bespreekbaar, bijvoorbeeld met behulp van het symbool van de **Hidden Disabilities Sunflower** en daaraan gekoppeld een brede bewustwordingscampagne.
- 5.5 Prikkelarme openstelling zijn belangrijke momenten waarin extra ondersteuning geboden kan worden aan neurodivergente mensen en mensen met onbegrepen gedrag, zoals ouderen met dementie. Niet alleen bij essentiële levensbehoeften zoals supermarkten, maar ook bij buurthuizen, bioscopen, theaters. Ga met ondernemers en organisaties in gesprek voor **meer prikkelarme openstellingen** in Amsterdam.
- 5.6 Aandacht voor mentale gezondheid kan niet vroeg genoeg beginnen. Ga actief met Amsterdamse basisscholen in gesprek over mentale gezondheid

en de **ontwikkeling van lesmateriaal** om toekomstige generaties veerkrachtiger te maken.

- 5.7 Zorg voor **(verplichte) trainingen voor professionals** zodat zij leren omgaan met onbegrepen gedrag in brede zin, in ieder geval bij politie, vangnet, de GGD en andere professionals op straat.

6 Verkiezingen

Alle Amsterdammers moeten in staat zijn deel te nemen aan verkiezingen, door hun stem uit te brengen of zichzelf te kandideren. Daarvoor moeten nog grote stappen gezet worden. Zo is volgens de Rekenkamer Amsterdam slechts 1 op de 5 stembureaus toegankelijk voor mensen met een fysieke beperking.¹⁰ Bovendien moeten veel kiezers een lange afstand afleggen om te kunnen stemmen.

Niet alleen binnen het stembureau, maar ook buiten het stembureau zijn er hindernissen voor Amsterdammers met een fysieke of psychische beperking of een chronische ziekte. Soms zijn deze fysiek, zoals in het stadhuis, maar sociale en financiële toegankelijkheid speelt ook een grote rol. Hiervoor zijn niet alleen de gemeente, maar ook de Rijksoverheid en politieke partijen aan zet.

- 6.1 **De toegankelijkheid en bereikbaarheid van stemlokalen moet snel beter.** Zorg ervoor dat de aanbevelingen van de Amsterdamse Rekenkamer tijdig worden doorgevoerd.
- 6.2 **Mensen met een fysieke beperking mogen hulp krijgen in het stemhokje.** Leden van het stembureau moeten hiervan op de hoogte zijn.
- 6.3 **Werf stembureauleden die ervaringsdeskundige zijn** op het gebied van een beperking, zodat ze nog beter kiezers kunnen ondersteunen.
- 6.4 De samenstelling van de gemeenteraad en stadsdeelcommissies zijn niet altijd een goede afspiegeling van de Amsterdamse samenleving. **Verbeter proactief de sociale en fysieke toegankelijkheid hiervan deze gremia,** zodat ook mensen met een beperking of ziekte zich kunnen aanmelden en kunnen deelnemen aan het politieke proces.
- 6.5 Er zijn nog veel hindernissen voor mensen met een beperking of ziekte om politiek actief te worden, zowel fysiek, sociaal als financieel. **Onderzoek als politieke partij wat nodig is om deze groep mensen te bereiken en te betrekken** en pas zo nodig de communicatie, activiteiten en locaties hierop aan.

10 Toegankelijkheid van stemlokalen, Rekenkamer Amsterdam, 10 oktober 2024.

7 Financiële paragraaf

Om Amsterdam om te vormen tot een inclusieve stad zijn investeringen nodig, incidenteel en structureel. In deze financiële paragraaf maken wij een schatting van de kosten van al onze voorstellen.

In totaal gaat het om incidentele kosten van 34,6 miljoen en structurele kosten van 111,85 miljoen euro op een jaarlijkse gemeentebegroting van ongeveer 7 miljard.

Nr.	Maatregel	Dekking	Benodigde gemeentelijke investering (miljoen)
1. Wonen			
1.1	Prestatieafspraken	Budget van corporaties	
1.2	Ouderengeschikte woningen	Vereveningsfonds	
1.3	Rolstoelwoningen	Subsidie van gemeente	1,25 (structureel)
1.4	Kostendelersnorm	Herprioritering bestaande budgetten	
1.5	Toegankelijk bouwen	Vereveningsfonds	
1.6	Mantelzorgers	Herprioritering bestaande budgetten	
1.7	Maatwerk woningaanpassingen	1000 woningen per jaar	8 (structureel)
1.8	Speciaal label	Binnen de bestaande budgetten	
1.9	Collectieve aanpassingen	Budget van corporaties	
SUBTOTAAL			9,25 (structureel)
2. Toegankelijkheid en mobiliteit			
2.1	Handicap Pride	Binnen de bestaande budgetten	
2.2	Verbetering toegankelijkheid	Extra investering	10 (incidenteel)
2.3	Radicale Toegankelijkheid	Herprioritering bestaande budgetten	
2.4	Rollatorradius	Herprioritering bestaande budgetten	
2.5	Persoonlijk mobiliteitsbudget	Herprioritering bestaande budgetten	
2.6	Rustige Routes	Herprioritering bestaande budgetten	
2.7	Liften	Extra investering	30 (incidenteel)
2.8	Changing Places Toiletten	Ca. 80.000 per toilet	0,6 (incidenteel)

2.9	Inclusieagenda's stadsdelen	Per stadsdeel/-gebied 1 miljoen per jaar	8 (structureel)
2.10	Fietsparkeerplekken	Herprioritering bestaande budgetten	
2.11	Convenant	Herprioritering bestaande budgetten	
SUBTOTAAL			40,6 (incidenteel) 8 (structureel)

3. Zorg en welzijn

3.1	Uitvoeringspraktijk	Binnen de bestaande budgetten	
3.2	Maatwerk en vertrouwen	Herprioritering bestaande budgetten	
3.3	Levensbrede beperking	Herprioritering bestaande budgetten	
3.4	Preventieve oplossingen	Herprioritering bestaande budgetten	
3.5	Simpele taal	Opleiding voor ambtenaren	1 (incidenteel)
3.6	Analoge alternatieven	Herprioritering bestaande budgetten	
3.7	Meer mantelzorgondersteuning	Extra investering	3,5 (structureel)
3.8	Zorgpolis uitbreiden	70.000 minima x 480 euro	33,6 (structureel)
3.9	Verhoog Wmo-budget	Extra investering	56 (structureel)
3.10	Cliëntondersteuning	Extra investering	2 (structureel)
SUBTOTAAL			95,1 (structureel) 1 (incidenteel)

4. Jeugd en passend onderwijs

4.1	Soepeler overgang	Herprioritering bestaande budgetten	
4.2	Bewustwording	Extra investering	1 (structureel)
4.3	Schoolgebouwen/speeltuinen	Herprioritering bestaande budgetten, plus extra investering speeltuinen	1 (incidenteel)
4.4	Belang kind	Herprioritering bestaande budgetten	
4.5	Preventie en maatwerk	Herprioritering bestaande budgetten	
4.6	GGD toezichthouder	Binnen de bestaande budgetten	

4.7	Leerlingensteunpunt	Extra investering	5 (structureel)
4.8	Mentale veiligheid	Herprioritering bestaande budgetten	
4.9	Budgetplafonds	Extra investering	2 (structureel)
4.10	Speciaal onderwijs	Herprioritering bestaande budgetten	
SUBTOTAAL			8 (structureel) 1 (incidenteel)

5. Mentale gezondheid

5.1	Overbruggingszorg	Extra investering	4 (structureel)
5.2	Campagne	Extra investering	0,5 (incidenteel)
5.3	GGz-verslavingszorg	Herprioritering bestaande budgetten	
5.4	Disabilities Sunflower	Extra investering	0,5 (incidenteel)
5.5	Prikkelarme openstellingen	Binnen de bestaande budgetten	
5.6	Lesmateriaal	Extra investering	1 (incidenteel)
5.7	Trainingen	Herprioritering bestaande budgetten	
SUBTOTAAL			4 (structureel) 2 (incidenteel)

6. Verkiezingen

6.1	Toegankelijkheid stemlokalen	Extra investering	1 (incidenteel)
6.2	Hulp bij beperking	Binnen de bestaande budgetten	
6.3	Ervaringsdeskundige leden	Herprioritering bestaande budgetten	
6.4	Toegankelijkheid democratische instellingen	Extra investering	3 (incidenteel)
6.5	Onderzoek betrekken doelgroepen	Binnen de bestaande budgetten	
SUBTOTAAL			4 (incidenteel)
TOTAAL STRUCTUREEL			124,35 miljoen
TOTAAL INCIDENTEEL			48,6 miljoen

 Clëntenbelang Amsterdam • Jacob Bontiusplaats 9 (INIT-gebouw) • 1018 LL Amsterdam

 020 75 25 100 **info@clantenbelangamsterdam.nl** **www.clantenbelangamsterdam.nl**